

ДЕПОРТАЦІЙНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО ТА ПОЛЬСЬКОГО ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ ЩОДО УКРАЇНСЬКОГО Й ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ (1944-1947 рр.)

У статті проаналізовано причини депортаційної політики радянського та польського тоталітарних режимів у 1944-1947 роках, висвітлено етапи, засоби та методи її реалізації, боротьбу ОУН-УПА, спрямовану проти депортації українців із Закароння.

Ключові слова: тоталітарний режим, депортації, репресії, формування ОУН-УПА, Армія Крайова, операція «Вісла».

Упродовж тривалого періоду в радянській історіографії замовчувалася депортаційна політика, яку здійснило сталінське та польське керівництво у 1944-1947 роках. У роки незалежності України про цю проблему заговорили в повний ріст. У світ вийшли праці Б. Яроша¹, Ю. Киричука², О. Ленартовича³, А. Русначенка⁴, А. Кентія⁵, В. Барана⁶, колективне дослідження «Історія українського селянства»⁷ та інші, які висвітлюють соціально-політичні процеси 40-х – поч. 50-х рр. ХХ ст. у західному регіоні України. Значну цінність становлять опубліковані збірники документів й матеріалів, у яких містяться відомості про репресивні акції радянського та польського тоталітарних режимів⁸.

Заслужують на увагу праці В. Сергійчука⁹, О. Калакури¹⁰, С. Маркчука¹¹, І. Цепенди¹², С. Самборського¹³, Г. Щерби¹⁴ та ін., які безпосередньо присвячені депортаціям українців та поляків у перші післявоєнні роки. Цінними є дослідження польських істориків, зокрема Я. Чернякевича¹⁵, Я. Врони¹⁶ та ін. Однак глибоке вивчення проблеми тільки розпочинається. Мета розвідки – з нових концептуальних підходів висвітлити депортаційну політику польського та радянського тоталітарних режимів у 1944-1947 роках.

Усвідомлюючи неминучість втрати Західної України після завершення війни, шовіністичні сили Польщі докладали всіх зусиль, щоб у нових обставинах створити однопольську державу за рахунок депортації українців з Холмщини, Підляшшя, Надсяння та Лемківщини¹⁷.

Сталінське керівництво зі свого боку репресіями хотіло знищити соціальну та матеріальну базу ОУН-УПА та створити «санітарний кордон». З цією ж метою Західна Україна очищалася від поляків, масові репресії проти яких було проведено ще у 1939-1941 роках¹⁸.

Плани обох сторін були чітко скоординовані. 9 вересня 1944 р. між урядом Радянської України та Польським Комітетом Національного Визволення (ПКНВ) підписано угоду «Про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території України»¹⁹. Саме

вона відкрила «зелене світло» злочинним діям радянської і польської влади.

З вересня 1944 по серпень 1945 року відбувалося добровільне переселення. У цей період по селах почали свою роботу пересельницькі комісії, створені представниками УРСР та Польщі, які проводили агітацію за переселення. Проте місцеві жителі не поспішали залишити нажиті місця та зароблене важкою працею майно, крім того, вони боялися колективізації та сталінських репресій. Тому в русло добровільності переселення потрапляли переважно люди, господарства яких були знищені війною, малозабезпечені²⁰.

Але поруч з тим, з самого початку, було і протилежне. З моменту відновлення польської адміністрації в Холмщині, Підляшші, Надсянні, Лемківщині активізувалися антиукраїнські акції. Формування Армії Крайової (АК) спалювали і знищували десятки сіл, гинули тисячі ні в чому не винних людей. Упродовж першої половини 1944 р. тільки в Грубешівському повіті на Холмщині було спалено 52 села та замордовано понад 4 тис. селян²¹. До кінця серпня кількість спалених сіл у Холмському та Томашівському повітах досягла 150, а вбитих селян до – 15 тисяч осіб²².

До 1 березня 1945 р. в Україну із Закерзоння переселилося лише 81 тис. осіб. Більшість українців Закерзоння рішуче відмовилась залишити рідну землю, насиджені місця. Темпи переселення на початку 1945 р. різко зменшилися²³. Відтак польська влада посилила терор. За допомогою війська, поліції, служби безпеки, шовіністичних загонів польський режим перетворив переселення у геноцид проти українського народу Закерзоння. Польський дослідник Г. Мотика стверджує, що солдати ВП (Війська Польського) повсюдно грабували господарства, били мешканців, гвалтували жінок, палили будівлі, вбивали українських селян. Часто польські солдати чинили розбій під виглядом упівців²⁴.

Мешканка села Івоздянки Марія Хомин – свідок цих подій – розповідає: «Людей витягали з хат, прив'язували до дерев, парканів, вішали на стовпах, для забави вирізували їм на грудях тризуби і хрести, відрубували їм руки, перерізали горло...Тієї ночі загинуло 166 мешканців Івоздянки»²⁵. Маховик репресій посилювався, набирал усе більшої жорстокості.

За цих умов українці Закерзоння, врешті як і керівництво УПА та підпілля ОУН, зверталися до польської громадськості, політичних і військових чиновників із закликом припинити взаємну ворожнечу, яка була корисною тільки ворогам двох народів, стати на засади визнання права кожного народу на самовизначення, національну і державну незалежність.

В одній із численних листівок керівництво ОУН-УПА стверджувало: «Територію, яку ми замешкуємо, вважаємо землею наших предків, нашою Батьківщиною. Ми сюди не зайшли як колоністи, ми тут вродились, тут жили наші діди і прадіди. Ця земля зрошена кров'ю наших славних предків. Цією землею володіли князі Володимир Великий, Роман Галицький, король Данило і інші. Ми перебули на цій землі часи Австрії та давньої

Польщі Пiлсудського. Ми маємо повне право лишитися на власній землі і тоді, коли вона хвилево признана польській демократичній державі»²⁶.

Керівництво ОУН-УПА повело переговори з Армією Крайовою, щоб налагодити співробітництво у боротьбі проти спільних ворогів українського та польського народів. Відомо, що на завершальному етапі Другої світової війни, особливо після того, як на всій території України була відновлена радянська влада, відбувалася кардинальна зміна політики ОУН. Йшлося не тільки про загальну демократизацію її програми та організаційних засад, а й про концептуальне переосмислення шляхів досягнення кінцевої мети – здобути незалежну соборну українську державу.

ОУН вважала, що після завершення війни український народ зможе реалізувати свою національну ідею у процесі здійснення «антибільшовицької революції», в якій будуть брати участь всі поневолені радянською імперією народи, в т.ч. й залежні від неї країни Східної Європи. Саме в такому контексті велися переговори між УПА і АК. На жаль, вони не принесли бажаних результатів, бо поляки вимагали кордону по Збручу та Горині.

Радянське керівництво прагнуло не допустити поселення українців з Лемківщини, Надсяння, Підляшшя та Холмщини в західному регіоні України, де вирувала національно-визвольна боротьба. 1 листопада 1944 р. Микита Хрущов у листі до Йосипа Сталіна повідомив, що з 87700 українських родин 69000 передбачається скерувати у східні та південні області України і тільки 18264 – у західні²⁷.

У партійних документах настійно утверджувалася думка, нібито українці з Закерзоння виявляють бажання поселитися переважно в південних і східних теренах України. Задум був далекосяжний: розчинити їх у зрусифікованому середовищі та політично знешкодити. У цьому ж таки контексті представники влади нав'язували виселенням українцям ідею неминучого вступу в колгоспи та безперспективність одноосібної форми господарювання.

Українці Закерзоння продовжували чинити спротив депортаціям. «Страшні, трагічні події, що ріками крові й полум'я пожеж заливають многострадальну Холмсько-Підляську землю продовж останнього часу, змушують нас, пастирів і світських людей, яких доля поставила на чолі організованого українського життя на цій землі, піднести свій голос протесту перед цілим культурним світом, а передусім перед людьми доброї волі (братніх по крові, а також в історії з'єднаних) народів українського і польського – голос порушеного сумління людського, голос обуреного розуму і почуття, голос розпачливого протесту й останньої перестороги для тих, що в засліпленні своєму роблять братовбивчу кайнову роботу на нашій землі»²⁸.

Саме тому восени 1945 р. головний уповноважений уряду УРСР у справах евакуації порушив клопотання перед польським урядом про «надання військової допомоги у прискоренні масової депортації населення». Відповіддю Варшави на це «прохання» став наказ трьом польським диві-

зіям примусово відселити українське населення з 50-кілометрової прикордонної смуги на територію УРСР²⁹.

Процес відселення надалі супроводжувався вбивствами, пограбуваннями, мародерством. У безчинствах брали участь радянські війська, брутально вриваючись на територію «суверенної Польщі», грабуючи, арештовуючи, а то й розстрілюючи саме українців.

У відповідь розпочалися відплатні акції УПА, повстанці посилили бойові дії. Вони нападали на каральні військові частини, поліцейські, спецслужбівські осередки, пересильницькі пункти, руйнували транспортну мережу, розганяли конвої, що супроводжували виселенців до залізничних станцій, спалювали села. З 15 квітня по 15 травня 1945 р. відділи УПА розгромили 20 станиць польської міліції, спалили польські села Борівницю, В'язовницю та покарали мешканців за участь у мордуванні українців у сусідніх селах³⁰.

З польським населенням відділи УПА влаштовували збори, пояснювали необхідність змирення і спільної боротьби проти московського експансіонізму. Після роз'яснювальної бесіди полонених відпускали на волю. Підібрані документи від польських вояків, що гинули в боях з УПА, відправлялися поштою їхнім родинам з висловленим співчуттям, з аргументацією, що не за Польщу, а за інтереси Москви загинув їхній родич³¹. Терористичні акції польського підпілля значно зменшилися, але повністю не припинилися, особливо на теренах, де діяли шовіністичні групи Народове Сілі Збройне.

Переїзд був надзвичайно складним та важким. Переселенці забирали із собою найнеобхідніше: велику рогату і дрібну худобу, свині, коні, птицю, сільськогосподарський реманент, одяг тощо. Все інше привласнювала польська влада. «Переселенці-українці із Польщі, – вказувалося в доповідній записці секретаря Хирівського РК КП(б)У Дрогобицької області Дуліченка на ім'я голови РНК УРСР М.Хрущова, – направляються у відкритих вагонах. Має місце на станції Хирів смертність, обмороження, падіж худоби. Картопля і овочі замерзають»³². Під час транспортування часто пропадало їхнє майно.

Переселенцям обіцяли надати в Україні житло, грошову допомогу у розмірі 5 тис. крб. на одну сім'ю, виділити на кожне господарство до 7-15 га землі, компенсувати витрати за продукти і посіви, залишені у Польщі, звільнити від податків та обов'язкових сільськогосподарських поставок на період до 1948 року. Але це не виконувалося. Траплялося, що під час розподілу не вистачало помешкань, тому переселенці змушені були будувати землянки, жити на підселенні. До 5 липня 1946 року у Тернопільську область прибуло 37697 сімей переселенців. З них отримали житло лише 32190 родин. Навіть 1954 р. у Волинській області проживало на підселенні у місцевих жителів 2547 сімей, у землянках – 93³³.

Виселення українців з Польщі до Радянської України затягнулось до літа 1946 р., але так і не було завершене повністю. Всього було депортовано 482 тис. осіб, в т.ч. понад 67 відсотки у західні і понад 33 – у східні

області України³⁴. У Волинську область евакуювали 6498 родин, що становило 22346 осіб, у Дрогобицьку – відповідно: 8073 і 33614, у Львівську – 14955 і 57450, у Рівненську – 4682 і 17102, у Станіславську – 5158 і 19749, у Тернопільську – 41105 і 173360³⁵.

Оскільки в Закерзонні залишалося ще багато українців, польська комуністична влада із санкції сталінського режиму у квітні-липні 1947 р. провела операцію «Вісла». Формальним приводом для початку цієї репресивної акції стала загибель у березні 1947 р. у бою з формуваннями УПА заступника міністра оборони Польщі К.Сверчевського. Одразу після цієї події польським керівництвом було прийнято рішення про виселення українців і членів змішаних українсько-польських сімей з Посяння, Лемківщини, Холмщини, Підляшшя і поселення їх у повернутих Польщі від Німеччини західних та північних землях з обов'язковим розпорошенням серед польського населення.

Репресивна акція була скоординованою на міжнародному рівні. Було підписано військову угоду між СРСР, Польщею та Чехословаччиною, яка фактично узаконила безперешкодний перехід радянських та чехословацьких військ через кордони цих країн для розгрому збройних формувань УПА. З Львівської області передислоковано танкову дивізію. Уряд Чехословаччини вислав гірську бригаду. Водночас відділи НКВС та чехословацької армії заблокували східні та південні кордони Польщі.

Майже 18 тисяч солдат, поліцаїв і агентів служби безпеки силоміць депортували 36 тис. родин українців Закерзонського краю, що, за різними підрахунками, складало від 145 до 160 тис. осіб і розпорошили їх на «землях одисканих»³⁶. Українців розселили невеличкими групами на території 9 воеводств і 71 повіту. У Щецінському воеводстві українці склали 8,2 відсотка від усього населення, Вроцлавському – 5,9, Гданському – 4,7, Познанському – 3,7 відсотка³⁷.

У ході операції «Вісла» до 31 липня 1947 р. було убито 655 і взято в полон 1466 членів і прихильників УПА та ОУН. Співробітниками Міністерства громадської безпеки до 31 вересня 1947 р. заарештовано 2274 українців, звинувачених у належності до збройного підпілля. Для непокірних, крім таборів у Явожно і Освенцімі, створювалися спеціальні військові суди. За неповні чотири місяці суддівськими «трійками» засуджено 315 українців, з них 173 – до страти. Всього ж засуджено до смертної кари 342 українці³⁸.

Згідно з радянсько-польською угодою від 9 вересня 1944 р. розпочалося переселення із Західної України до Польщі поляків, а також євреїв – колишніх польських громадян. Багато поляків не виявляло бажання евакуюватися з СРСР у Польщу. Частина з них під впливом польського еміграційного уряду в Лондоні надіялись на повернення західноукраїнських земель до Польщі. Не поодинокі були факти, коли поляки свою відмову виїхати у Польщу обґрунтовували важкими там умовами для життя, а також незадовільним ставленням до переселенців з України. Однак в основі негативного ставлення поляків до виїзду лежав психологічний аспект,

викликаний небажанням розлучитися з малою батьківщиною, оскільки чимало родин жили на західноукраїнських землях ще з діда-прадіда і вважали їх своїм рідним краєм³⁹.

У липні–серпні 1944 р. органами НКВД були розпочаті каральні операції проти польського населення. Близько 15-20 тис. вояків АК опинилися в радянських таборах для військовополонених. Водночас радянська влада насильно проводила мобілізацію польського населення до Червоної армії, а також на роботу в східні регіони СРСР. У ніч з 3 на 4 січня 1945 р. органи НКВД у Львові заарештували 772 особи, серед яких – 21 інженер, 14 професорів, 6 лікарів, 5 ксьондзів, 3 артисти. Нелегальна польська підпільна газета «Слово польське» від 6 січня 1945 р. писала про ці події так: «...3 і 4 січня НКВД, бажаючи змусити поляків до масового виїзду з міста Львова, провів багато чисельні арешти. Вже сьогодні окремих арештованим було запропоновано звільнення за ціну підписання декларації про виїзд...»⁴⁰.

Переконливим свідченням про насильницькі методи виселення поляків є лист М. Хрущова до Й. Сталіна від 29 листопада 1944 р., у якому окреслено низку заходів, спрямованих на створення нестерпних умов для проживання поляків з метою спонукання останніх до виїзду. У листі зазначалося, що у всіх вищих навчальних закладах і середніх школах західних областей України необхідно користуватися радянськими підручниками й вести викладання українською та російською мовами. Автор листа повідомляв «вождю всіх народів», що у Львові полякам було відмовлено в проханні про створення шкіл для польських дітей, у яких викладання проводилося би за польськими програмами й на рідній мові. Натомість запропоновано у всіх українських і польських школах проводити заняття за програмами, затвердженими Наркомом освіти УРСР. Також для прискорення евакуації планувалося мобілізувати польське населення Західної України на будівництво оборонних споруд та для участі в інших заходах, нарівні з українським населенням⁴¹.

Спротив значної кількості поляків продовжувався й після підписання радянсько-польського договору про кордони, укладеного 16 липня 1945 р. Власне, він надалі зумовлювався сліпою вірою поляків в історичну належність західноукраїнських земель Польщі, сподіванням на можливість виникнення війни між Великобританією, США і Францією та Радянським Союзом.

Певну роль на прискорення процесу переселення поляків відіграв приїзд до Львова наприкінці серпня 1945 р. польського політика С.Грабського. На зустрічі з представниками Союзу польських патріотів йому вдалося переконати їх у необхідності переселення, при цьому наголошуючи, що під час зустрічі зі Й.Сталіним у Москві 1944 р. він робив усе, щоб Львів залишився у складі польської держави, але не вийшло. Натомість Польща отримала землі стокілометрової прикордонної зони з Німеччиною, на які мали переселятися евакуйовані із СРСР та УРСР поляки⁴². За таких обставин стало цілком очевидним прагнення польського керівництва фор-

сованими темпами закінчити переселницьку акцію, оскільки на літо 1946 р. було заплановане виселення 1,5 млн. німців із північно-західних воєвудств в англійську зону окупації Німеччини.

Як наслідок, до 1 вересня 1946 р. було переселено 305 226 родин, або 873 478 осіб⁴³. У ході евакуації вивезено 23,1 тис. голів коней, 60,3 тис. – великої рогатої худоби, 6,6 тис. – свиней, 17,2 тис. – овець і кіз, а також 26,3 тис. знарядь для обробітки землі, 767 сіялок, 3,2 тис. збиральних машин. Переселенці вивезли також: 1,2 млн. ц продуктів, у тому числі понад 690 тис. ц зернових⁴⁴.

Таким чином, в результаті злочинної акції радянської та польської влади було тотально виселено із споконвічних українських земель одну із найбільш національно свідомих гілок українського народу. Все це значно послабило визвольний рух українців. Так була зроблена ще одна спроба знищити УПА на Закарзонні. Проводячи депортації, радянський режим мав на меті зберегти за собою території, отримані внаслідок підписання пакту Молотова–Ріббентропа 1939 р., попередньо вивільнивши їх від «антирадянських» налаштованих поляків. Не останню роль у цьому процесі відіграло й бажання Москви встановити свою гегемонію в Центрально-Східній Європі, перетворивши Польщу на свого сателіта.

Примітки

1. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях 30-50-ті роки ХХ століття (історико-політологічний аспект) / Б.О.Ярош. – К.: Наукова думка, 2006. – 635 с.
2. Киричук Ю. Нариси історії українського національно-визвольного руху 40-50-х років ХХ ст. / Ю.Киричук. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 2000. – 304 с.
3. Ленартович О. Селянство Західної України у національно-визвольній боротьбі 1944-1950 рр. / О. Ленартович. – Луцьк: Вид-во Волинського ун-ту, 1998. – 152 с.
4. Кентій А. Нариси боротьби ОУН-УПА в 1946-1956 рр. / А.Кентій. – К.: Інститут історії України НАНУ, 1999. – 110 с.
5. Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках / А.Русначенко. – К.: Пульсари, 2002. – 518 с.
6. Баран В. Україна: новітня історія (1945-1991) / В.Баран. – Львів.: Інститут українознавства ім. Крип'якевича НАНУ, 2003. – 670 с.
7. Історія українського селянства. У 2-х т. Т. 2 / Під. ред. В.Смоля. – К.: Наукова думка, 2006. – 635 с.
8. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади 1939-1945 рр. Т. 1 / Під. ред. Ю.Сливки. – Львів: Місіонер, 1996. – 750 с.; Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади 1946-1947 рр. Т. 2 / Під. ред. Ю.Сливки. – Львів: Місіонер, 1998. – 536 с.; Білас, І. Репресивно-каральна система в Україні. 1917-1953: суспільно-політичний та історико-правовий аспект. Документи і матеріали. Кн. 2 / І.Білас. – К.: Либідь, 1994. – 668 с.; Сергійчук, В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі в 1944-1953 роках. Нові документи і матеріали / В.Сергійчук. – К.:

- Дніпро, 1998. – 941 с.; Misiło, E. Akcja «Wisła». Dokumenty / E.Misiło. – Warszawa: Archiwum Ukraińskie, 1993. – 524 s. та інші.
9. Сергійчук В. Депортації поляків з України: Невідомі документи про насильницьке переселення більшовицькою владою польського населення з УРСР в Польщу в 1946-1947 роках / В.Сергійчук. – К., 1999. – 192 с.
  10. Калакура О. Я. Поляки в етнополітичних процесах на землях України у ХХ ст. / О.М. Калакура. – К.: Знання України, 2007. – 508 с.
  11. Макарчук С. Переселення поляків із Західних областей України в Польщу у 1944-1946 рр. / С. Макарчук // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 103-115.
  12. Цепенда І. Українсько-польські відносини 40-50-х років ХХ століття: етнополітичний аналіз / І.Цепенда. – К., 2009. – 387 с.
  13. Самборський Є. Депортації поляків із Західної України в 1946-1946 рр. / Є. Самборський // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. 20. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 213-219.
  14. Щерба Г. Депортація населення з польсько-українського пограниччя / Г. Щерба // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст.: матеріали між нар. наук.-практ. конф. (21-22 листоп. 1996 р.). – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – С. 300-304.
  15. Cerniakiewicz J. Repatriacja ludności polskiej z ZSRR1944-1948 / J.Cerniakiewicz. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1987. – 263 s.
  16. Wrona J. Stosunki polsko-radzieckie w latach 1944-1945r I ich aspekty ukraińskie / J. Wrona // Pogranicze: Studia z dziejow stosunkow polsko-ukrainskich w XX wieku / pod red. Z. Mankowskiego. – Lublin, 1992. – S. 89-100.
  17. Сливка Ю. Витоки і наслідки національної трагедії / Ю.Сливка // Депортації... Т. 1. – С. 15.
  18. Там само. – С. 17.
  19. Депортації... Т. 1. – С. 287-293.
  20. Бойко О. Історія України / О. Бойко. – К.: Академія, 1999. – С. 435.
  21. Депортації... Т.1. – С. 246.
  22. Там само. – С. 283.
  23. Депортації... Т. 2. – С. 173.
  24. Motyka G. Tak bylo w Bieszczadach. Walki polsko-ukrainske1943-1948 / G. Motyka. – Warszawa: Volumen, 1999. – S. 285.
  25. Котлярчук Е. З переселеннями поводитись брутально / Е.Котлярчук // Депортовані чи репресовані? Документи, статті, спогади. – Івано-Франківськ, 1994. – С. 338.
  26. Депортації... Т.1. – С. 589-590.
  27. Сливка Ю. Зазначена праця. – С. 18.
  28. Депортації... Т.1. – С. 242.
  29. Бойко О. Зазначена праця. – С. 436.
  30. Русначенко А. Зазначена праця. – С. 184, 188.
  31. Галаса В. Національно-визвольна боротьба українців на Закерзонні / В. Галаса // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск. – Дрогобич: Каменярь, 2002. – С. 573.
  32. Сергійчук В. Десять буремних літ... – С. 372.

33. Ленартович О. Зазначена праця. – С. 29.
 34. Сливка Ю. Зазначена праця. – С. 23.
 35. Депортації... Т. 2. – С. 176.
 36. Сливка Ю. Зазначена праця. – С. 25.
 37. Патер І. Г. Відбудова і початок десталінізації // Історія України / Кер. авт. кол. Ю. Зайцев. – Львів: Світ, 1996. – С. 334.
 38. Ярош Б. Сторінки політичної історії західноукраїнських земель 30-50 років ХХ ст. / Б. Ярош. – Луцьк: Вежа, 1999. – С. 64.
 39. Самборський С. Зазначена праця. – С. 215.
 40. Там само. – С. 216.
 41. Там само.
 42. Там само. – С. 217.
 43. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 2611. – Арк. 191, 192.
 44. Баран В. Вказана праця. – С. 44.

Summary

In the article have been analysed the reasons of deportation policy of Polish and Soviet totalitarian regimes in 1944-1947, also stages, means and methods of their realization and the struggle of OUN-UPA aimed against the deportation of Ukrainians living in Zakersonnyia have been shown.

Key words: *totalitarian regime, deportations, repressios, OUN-UPA armed forces, Armiya Krayova, operation 'Visla'.*

Одержано 26 лютого 2013 р.

УДК 286 (477) "19"

В.С. Мадудяк

КОНФЕСІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СЦЄХБ (СЕРЕДИНА 1960-х – 1970-х РОКІВ)

У статті досліджуються конфесійні особливості Спільки Церков євангельських християн-баптистів та чинники, що впливали на її формування у 1960 – 1970-х рр.

Ключові слова: *Спілька Церков євангельських християн-баптистів, Всесоюзна Рада євангельських християн-баптистів, конфесія, політика, релігійна опозиція, законодавство.*

Діяльність Спільки Церков євангельських християн-баптистів (далі – СЦЄХБ), як релігійної організації, котра перебувала в опозиції до радянської влади, тривалий час замовчувалася або свідомо перекручувалася. З проголошенням незалежності України інтерес до означеної конфесії значно зріс, було опубліковано ряд досліджень, у яких розкривався розкол Всесоюзної Спільки ЄХБ (далі – ВСЄХБ) у результаті якого виникла СЦЄХБ, взаємовідносини новоутвореної конфесії з владою тощо¹. Водно-